

Bronius Nainys - gyvenimas Lietuvai ir lietuvybei

Asta PETRAITYTĖ-BRIEDIENĖ

Nuo pat Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) susikūrimo 1958 metais prie jos vairo stovėjo iškilūs lietuvių išeivijos veikėjai. Kai kurie PLB valdybos pirmininko pareigas ėjo po du kartus. Vienas jų - Bronius Nainys, kurio šimto metų sukaktis bus minima kitąmet.

1920 m. lapkričio 15 d. Griepėdžių kaime (Pašvitinio valsčius, dabar - Pakruojo rajonas) gimusiam B. Nainiui likimas lėmė sunkų kelią iš Lietuvos ir ilgą sugrįžimą, paaukotą gyvenimą dėl jos. Plačiaja prasme jį galima apibūdinti kaip karį, nenuilstantį kovotoją.

Moksleivių lietuvių ir anglų kalbų mokymosi pažangumą skatindama Grikpėdžių mokykla rengdavo rašinių konkursą. Nainių šeima rėmė moksleivių konkursą ir skirdavo konkurso nugalėtojams pinigines premijas. Nuotraukoje vienais metais premijas laimėję moksleiviai. Per vidur Bronius Nainys ir mokyklos direktorė Rima Leimontienė.

1939 m. baigęs Linkuvos gimnaziją, B. Nainys įstojo į Kauno karo mokyklą, po metų buvo išleistas į atsargą. Svetimiesiems užėmus kraštą, B. Nainys netrukus įsitraukė į rezistencinę veiklą, vadovavo Pašvitinio partizanų grupei, vėliau įstojo į Tėvynės apsaugos rinktinę, sudarytą iš Lietuvos karininkų ir savanorių, pats vadovo partizanams (buvo pirmojo pulko sunkiųjų ginklų kuopos padėjėju, vėliau trečiosios kuopos kulkosvaidžio būrio vadu, minosvaidžių būrio vadu). Siekdamas sulaikyti į Tėvynę besiveržiančius sovietų karius, B. Nainys dalyvavo Sedos kautynėse (vykusiose 1944 m. spalio 6–7 dienomis). Vieni žuvo, kiti buvo sovietų suimti, tretį išitraukė į partizaninį pogrindį Lietuvoje ar spėjo pasitraukti į Vakarus. Tarp pastarųjų buvo ir B. Nainys. Mūšio lauke grūdintas jo kovingumas niekur nedingo ir pasitraukus iš tėvynės.

Brolio Alekso sušaudymo vietoje netoli Pakruojo miesto pastatytas paminklas, kurį nuskrیدęs į Lietuvą Bronius Nainys visada aplankydavo.

Pirmiausia, B. Nainys mėgino į ją grįžti, o nepavykus sumanymui, liko Vokietijoje, kur įstojo į amerikiečių karo tarnybą, 1947 m. suorganizavo lietuvių inžinierių kuopą ir jai vadovavo. 1950 m. B. Nainys, kaip ir ne vienas į laisvąjį pasaulį pasitraukęs lietuvis, iš Vakarų Europos persikėlė į JAV. Dar Lietuvoje studijavęs mechanikos inžineriją Vytauto Didžiojo universitete, jis mokslus tęsė ir už Atlanto:

1963 m. baigė Iliojaus technologijos institutą. Ilgus metus jis dirbo inžinieriumi, projektuotoju, vėliau projektavimo vadovu garsiojoje GATX korporacijoje.

Nainio organizaciniai gabumai pasireiškė ir už Atlanto: 1962 m. Čikagos prekybos ir pramonės parodoje pasirūpino lietuvių paviljonu, 1963 m. buvo JAV ir Kanados II tautinių šokių šventės vykdomojo komitetu pirmininku, pirmojo Mokslo ir kūrybos simpoziumo organizatoriumi (1969 m. Čikagoje įvykęs pirmasis simpoziumas savo 50 metų jubiliejų minės Lietuvoje lapkričio mėn.). 1974 m. Australijai *de jure* pripažinus sovietų įvykdytą Lietuvos aneksiją, B. Nainys, sutelkęs kovai laisvojo pasaulio lietuvius, kartu su jais pasiekė, kad Australija atšauktų savo nutarimą.

Vienas iš pirmųjų mokslo ir kūrybos simpoziumų sumanytojų ir pagrindinis organizatorius buvo Bronius Nainys. Nuotraukoje: pirmojo Mokslo ir kūrybos simpoziumo organizatoriai: Organizacinio komiteto pirmininkas Bronius Nainys ir programos kūrėjai – dr. Arvydas Kliorė (kairėje) ir prof. dr. Algis Avižienis (dešinėje).

Nors ir būdamas toli nuo Lietuvos, B. Nainys visad buvo su ja, dirbo jai. Gyvendamas ir dirbdamas JAV, B. Nainys nuolat kreipdavosi į šalies valdžios atstovus, kongresmenus ir senatorius dėl Lietuvos išlaisvinimo, nuolat kėlė jos nepriklausomybės klausimą. 1963 m., Sovietų Sąjungos vado Nikitos Chruščiovo vizito į JAV metu B. Nainys su bendražygiais suorganizavo antisovietinę demonstraciją.

JAV lietuvių atstovų pasitarimas su JAV prezidentu J. Carteriu. Jo kairėje - PLB valdybos pirmininkas Bronius Nainys

Bronius Nainys ir kandidatas į JAV prezidentus, vėliau prezidentas Ronaldas Reaganas. Bronius Nainys veikliai prisidėjo prie jo rinkiminės kampanijos Ilinojaus valstijoje.

Tačiau pagrindinė B. Nainio veikla ir organizaciniai gebėjimai buvo skirti JAV Lietuvių Bendruomenei, įkurtai 1951 m., ir minėtai Pasaulio Lietuvių Bendruomenei. Įsitraukęs į bendruomenių veiklą, jau 1964–1966 m. B. Nainys buvo JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybos nariu, 1967–1970 m. – JAV LB Krašto valdybos pirmininku. Du kartus – 1973–1978 ir 1992–1997 metais – B. Nainys buvo PLB valdybos pirmininku. Keistu sutapimu po to jo pareigas perimdavo

Vytautas Kamantas.

Pirmą kartą tapus PLB valdybos pirmininku, B. Nainio veikla itin išsiplėtė. Nes jo asmens ir veiklos išskirtinumas – dėmesys visiems pasaulio lietuviams, kad ir kur jie negausiai gyventų ar būtų labai toli, pavyzdžiui, Australijoje. O atsiradus galimybei, net ir į Sibirą jis vyko tam, kad savo „kailiu“ pajustų vietos lietuvių klimato sąlygas, pamatytų jų kasdienybę.

Minėta galimybė susipažinti ir pabendrauti su lietuviais tremtiniais Sibire B. Nainiui atsirado tuomet, kai – ir tai dar vienas B. Nainio biografijos išskirtinumas – 1992 m. jis buvo dar kartą išrinktas PLB valdybos pirmininku. Antrą kartą tapus pirmininku, jo veikla šiek tiek skyrėsi nuo ankstesnių pirmininkavimo metų, nes kadaise atrodžiusi tolima ir nepasiekiamą Lietuva buvo ką tik išsilaisvinusi iš sovietinės okupacijos gniaužtų. Prie PLB pradėjo jungtis postsovietinių kraštų lietuviai, susibūrę į savas bendruomenes. Todėl 1992 m. Lietuvoje buvo įkurta PLB atstovybė, kuri iki šių dienų atstovauja lietuvių, pasklidusių po pasaulį, interesams Lietuvos Respublikos Seime, kitose valdžios institucijose, koordinuoja bendrą veiklą, bendradarbiauja.

Rygos lietuvių pagrindinės mokyklos direktorė Aldona Treija 1995 m. lapkričio 24 d. mokykloje apsilankiusiam PLB valdybos pirmininkui Broniui Nainiui įteikia simbolinę dovaną – mokyklos varpelį.

Nainiui Lietuva buvo „širdis ir siela“. Pakilumo jausmą dėl išlaisvintos Tėvynės jis pergyveno du kartus. Apie 1941 m. Birželio 23-osios sukilimą jis pasakojo: „Buvo

neapsakomas jausmas - visur plevėsavo lietuviškos trispalvės. Daug kur buvo iškabintas šūkis „Tegyvuoja laisva nepriklausoma Lietuva“! Jaunimas ėjo šaligatviais, skandavo laisvės ir nepriklausomybės šūkius. Tai labai gerai prisimenu. Ir labai jautėsi nuotaika, kad dabar atsirado sava valdžia, kad sukilimas pasisekė, kad atsirado vyriausybė, kuri išdrįso atkurti Lietuvos nepriklausomybę. Tokį jausmą tada pergyvenau. Aiškiai žinojome, kad tai yra Lietuvos vyriausybė. Jos parašoma ar kviečiama lietuvių tauta sukilo, vijo lauk bolševikus.“[\[1\]](#) 1990 m. kovo 11-osios, tikro Lietuvos išsilaisvinimo reikėjo laukti dar pusę amžiaus. B. Nainys dalyvavo ne viename to meto pasitarime su Sąjūdžio nariais, valdžios atstovais, dvasiškais. Kaip tikras kovotojas, su savo ginklu, t. y. rašikliu, bloknotu, mikrofonu, jis kalbino lietuvius, rašė apie juos, rašė jiems. Jo straipsnių temos pačios įvairiausios, pasižyminčios itin drąsiomis antraštėmis (pavyzdžiui, „Ar reikia mum tiek daug tų visokių studijų, suvažiavimų, konferencijų“[\[2\]](#), „Lietuvos prisikėlimas-išeivijos laidotuvės?!“[\[3\]](#)). Skaitant „Drauge“, „Amerikos lietuvyje“, kituose Lietuvos ir jos išėivijos spaudoje paskelbtus B. Nainio tekstus, akivaizdu, kad jam nebuvo svetimos, neaktualios temos. Jis rašė pačiais įvairiaisiais politikos, ekonomikos, kultūros klausimais: apie NATO ir baimes dėl Rusijos, apie PLB aktualijas ir lietuvių išėivijos ryšius su kraštu, apie Seimo rinkimus ir kultūros kongresus. Tačiau aštriausi jo tekstai buvo parašyti lietuvių kalbos išsaugojimo ir puoselėjimo tema. Lietuvių kalba jam buvo šventas reikalas. Kartą, kalbėdamas apie kitus, B. Nainys yra pasakojęs apie save: „Lietuvių kalbos nestudijavę, bet tik gimnazijose jos išmokę mes turėjome rašyti į lietuviškus laikraščius, net juos redaguoti, rašyti knygas, ruošti įvairius raštus, viešai kalbėti, kalbas spausdinti laikraščiuose ar vėliau sudėti į knygas. Išėivijoje atsiradusi nedidelė kalbininkų grupė buvo irgi labai reikli, lietuviškoje spaudoje ir kitokioje raštijoje ieškojo tik geros, gražios taisyklingos lietuvių kalbos. Už svetimžodiškas priemaišas pyko ir barė.“[\[4\]](#)

Reikia nepamiršti ir tikrai stebėtis, kad būdamas PLB valdybos pirmininku B. Nainys tuo pat metu arba daugiau nei du dešimtmečius (1975-1978 ir 1981-1998) redagavo žurnalą „Pasaulio lietuvis“ (įsteigtą 1963 m.), kur pats buvo paskelbęs ne po vieną tekstą beveik kiekviename numeryje.

Bronių Nainį Lietuvos tautinis olimpinis komitetas apdovanojo žymeniu už nuolatinę paramą Lietuvos sportui. Nuotraukoje: Lietuvos tautinio olimpinio komiteto pirmininkas Artūras Poviliūnas (kairėje) įteikia žymenį. 2010 m.

Ne dėl garbės B. Nainys paskyrė savo visuomeninę veiklą Lietuvai, kuri jį apdovanojo Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino 3-ojo laipsnio ordinu, ne vienu medaliu įvertino jo nuopelnus tiek tėvynėje, tiek svetur. B. Nainys yra ir pirmasis Pakruojo rajono Garbės pilietis. Jo vardu buvo pavadinta Grikpėdžių pagrindinė mokykla, kuri buvo pastatyta ant jo tėvo žemės. Iki 2011 m. veikusios mokyklos mokytojai ir mokiniai jautė nuolatinę B. Nainio globą, dėmesį, paramą. Pakruojo Juozo Paukštelio viešajai bibliotekai B. Nainys yra siuntęs knygas, žurnalus, kurie šiandien sudaro atskirą jo vardo fondą. Jame yra per pastaruosius septynis dešimtmečius šiaurės ir anapus Atlanto išleisti lietuvių autorių leidiniai (enciklopedijos, žinynai, albumai, mokslo studijos, romanai). Tarp jų yra ir paties

B. Nainio parašyta bei du kartus išleista „Lietuvai ir lietuvybei: JAV Lietuvių Bendruomenės penkiasdešimtmetis“ (2001 ir 2004 m.), apie kurią recenzentai yra taikliai pastebėję, kad tik jis ir galėjo ją parašyti[5]. Kita B. Nainio parašyta knyga yra „Lietuvos laisvinimo keliu“ (2010) ir prisiminimai „Lietuva – mano širdis ir siela“ (2011). Jo iniciatyva 1994 metais buvo išleistas dokumentų rinkinys „Lietuvos kovų ir kančių istorija“.

Cituojant dabartinės PLB valdybos pirmininkės Dalios Henkė žodžius, Bronius Nainys buvo didis PLB kūrėjas ir patriotas[6]. Geriau ir nepasakysi.

[1] „Bronius Nainys: Naujam okupantui netarnavom, bet galių pasipriešinti neturėjom“, *Tėviškės žiburiai*, 2017 m. sausio 31 d., nr. p. 4; vasario 7 d., nr. p. 4-5.

[2] Bronius Nainys „Ar reikia mum tiek daug tų visokių studijų, suvažiavimų, konferencijų“, *Draugas*, 1986 m. birželio 13 d., nr. 115, p. 3.

[3] Bronius Nainys „Lietuvos prisikėlimas – išeivijos laidotuvės?!“, *Draugas*, 1992 m. kovo 7 d., nr. 47 (10), p. 1.

[4] Bronius Nainys „Tauta ir kalba“, *Varpas*, 2012 m. nr. 44, p. 143-151.

[5] Alg. T. Antanaitis „Nainio knyga Lietuvai ir lietuvybei“, *Akiračiai*, 2001 m., nr. 10 (334), p. 10.

[6] „Mirė buvęs Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkas, žymus išeivijos atstovas Bronius Nainys (video)“; prieiga internetu: <http://alkas.lt/2016/12/22/mire-buves-pasaulio-lietuviu-bendruomenes-pirmininkas-zymus-iseivijos-atstovas-bronius-nainys-video/#more-270996>

Nuotraukos iš Broniaus Nainio knygos „Lietuva – Mano širdis ir siela“

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

